

Bart Maddens vraagt 'ijzersterk Vlaams front' voor grote staatshervorming

Als men een staatshervorming wil realiseren die qua omvang min of meer in verhouding staat tot de verkiezingsoverwinning van de Vlaams-nationalisten, dan zal men onvermijdelijk moeten raken aan die ene vette brok die nog overblijft op het federale niveau: de sociale zekerheid

I Bart Maddens is politicoloog aan de KU Leuven en geestelijke vader van de Maddensdoctrine

I Een ondergeschikt statuut voor Brussel, fiscale autonomie én overdracht van het gezondheids- en gezinsbeleid. Rond die punten moet De Wever een Vlaams front smeden, vindt Maddens. 'Anders heeft de N-VA geen hefboom voor een staatshervorming.'

Een vette brok voor Vlaanderen

Tijdens de campagne is er met geen woord over gerept, tot zaterdagavond. Verrassend genoeg was het uitgerekend de communautair gematigde Marianne Thyssen die tijdens het ultieme voorzittersdebat opeens voorstelde om de vijf resoluties van het Vlaams Parlement als basis te nemen voor de communautaire onderhandelingen. Voor Bart De Wever is dat een gedroomde kans om uit het strategische dilemma te raken waarin hij zich sinds zondag bevindt.

Aan de ene kant zal hij vanuit Belgische gremia worden geroepen om verantwoordelijkheid op te nemen en staatsmanschap aan de dag te leggen. Aan de andere kant beschikt hij niet over de noodzakelijke politieke hefboom om een verregaande staatshervorming in confederale zin af te dwingen. Dat had gekund indien het blok van 'V-partijen' (N-VA, Vlaams Belang en LDD) een blokkeringsmeerderheid had gekregen in de Nederlandse taalgroep van Kamer en Senaat. Op die manier zouden de Vlaams-nationalisten elke staatshervorming hebben kunnen blokkeren. Uiteindelijk zijn ze gestrand op een zucht van die meerderheid. Dit betekent dat de staat ook kan worden hervormd via de regering van nationale eenheid waar de Franstaligen van dromen. Natuurlijk zou in Vlaanderen de verontwaardiging groot zijn mocht de nieuwe kampioen zomaar opzij worden geschoven. Maar over vier jaar is men dat wellicht al lang vergeten.

Een keer dat het stof van de N-VA-tsunami is gaan liggen, zal dus snel blijken dat de politieke macht van Bart De Wever minder groot is dan op het eerste zicht blijkt. Rekening houdend daarmee is het logisch dat hij nu in eerste instantie probeert om een Vlaams front te smeden rond de vijf resoluties van het Vlaams Parlement. Op zich is dat een niet onbelangrijke toegeving vanwege de N-VA. De partij heeft al flink wat water in de wijn gedaan tijdens de campagne door de separatistische gewaden af te leggen en zich een confederalistisch profiel aan te meten. Maar in de vijf resoluties is er helemaal geen sprake van confederalisme. De resoluties vragen een drastische uitbreiding van de Vlaamse bevoegdheden binnen een federaal kader. Door nu terug te grijpen naar de vijf resoluties krabbelt de N-VA al meteen verder achteruit, nog voor de onderhandelingen goed en wel zijn begonnen. Met enige goede wil kun je dit zien als een vertrouwenwekkend signaal. Maar dat betekent meteen ook dat de N-VA de lat moeilijk nóg lager kan leggen dan de vijf resoluties.

Statuut van Brussel

Met die resoluties is het natuurlijk een beetje zoals met wetenschappelijke standaardwerken: ze worden vaak geciteerd, maar zelden gelezen. Dat bleek bijvoorbeeld uit de reacties van de Vlaamse partijen op het standpunt van de N-VA over Brussel. Die partijen schreeuwden moord en brand toen de N-VA het statuut van Brussel als volwaardig derde gewest in twijfel trok. Nochtans hebben diezelfde Vlaamse partijen (CD&V, Open Vld én sp.a) dit standpunt zelf onderschreven toen ze in 1999 de resolutie over Brussel mee goedkeurden. Die resolutie vraagt immers een meer ondergeschikt statuut voor het hoofdstedelijk gewest, op basis van het zogenaamde twee-plus-twee-model: België bestaat uit twee grote deelstaten (Vlaanderen en Franstalig België) en twee gebieden met een meer ondergeschikt statuut (Brussel en Duitstalig België). Bijkomende financiering voor Brussel is volgens de resoluties enkel aanvaardbaar indien de twee gemeenschappen mee kunnen beslissen over de aanwending van deze middelen. Dit zou voor de Vlaamse partijen hoe dan ook een breekpunt moeten zijn. Als Brussel geen ondergeschikt statuut krijgt, dan betekent elke bevoegdheidsoverdracht naar de gewesten (bijvoorbeeld van het arbeidsmarktbeleid) tegelijkertijd een versterking van Brussel als volwaardig derde gewest. De Vlamingen moeten weigeren om het institutionele monster dat Brussel is nog meer te voeden met bevoegdheden en middelen.

Een tweede belangrijke eis van de resoluties die een breekpunt zou moeten zijn voor de Vlamingen, is een zeer verregaande fiscale autonomie. De Vlaamse resoluties pleiten hier voor een volledige overdracht van de personenbelasting naar de deelstaten. Met minder zouden de Vlamingen niet tevreden mogen zijn. En tenslotte is het ook essentieel dat de resoluties de overdracht eisen van het volledige

gezondheids- en gezinsbeleid naar de deelstaten, met inbegrip van de gezondheidszorgverzekering en de gezinsbijslagen. Dat laatste wordt wellicht het meest heikele punt. Het klopt dat sp.a die ene resolutie over de bevoegdheidsoverdracht van (onder meer) de gezondheidszorg niet mee heeft goedgekeurd in 1999. Vandaag lijkt er een socialistisch afwijzingsfront in de maak om elke vorm van splitsing van de sociale zekerheid af te blokken. Maar als men een staatshervorming wil realiseren die qua omvang min of meer in verhouding staat tot de verkiezingsoverwinning van de Vlaams-nationalisten, dan zal men onvermijdelijk moeten raken aan die ene vette brok die nog overblijft op het federale niveau: de sociale zekerheid.

Vandaag moeten de Vlaamse partijen terugkeren naar de meest efficiënte strategie om een grote staatshervorming te realiseren. Herman Van Rompuy (die als geen ander het communautaire reilen en zeilen van dit land kent) formuleerde het in 2005 als volgt: "Bij de volgende regeringsonderhandelingen zal men niets bekomen, als niet alle Vlaamse partijen eensgezind zeggen: we treden alleen in een federale regering wanneer die essentiële punten van de staatshervorming worden goedgekeurd". En die essentiële punten staan duidelijk opgesomd in de vijf resoluties.

Het komt er nu op aan om maximaal gebruik te maken van het schokeffect dat de Vlaams-nationale verkiezingsoverwinning teweeg heeft gebracht in Franstalig België en in het buitenland. Dat kan door meteen de forcing te voeren rond de vijf resoluties. De Vlaamse boodschap aan de Franstaligen moet zijn: wij zijn bereid om het federale België en de daarmee samenhangende transfers in stand te houden, maar enkel op deze voorwaarden.

Als blijkt dat er geen Vlaamse meerderheid gevonden kan worden om mee te stappen in deze strategie, dan kan de N-VA de kelk van de Belgische onderhandelingen maar best aan zich laten voorbijgaan. Want dan is de kans op een staatshervorming die ook maar een klein beetje in de buurt komt van het N-VA-programma, zo goed als onbestaande. Zonder een ijzersterk akkoord tussen de Vlaamse partijen onderling heeft de N-VA immers geen politieke hefboom om een verregaande staatshervorming af te dwingen. Natuurlijk zal er de komende dagen vanuit het Belgische establishment een oorverdovende sirenenzang opklinken richting N-VA. Natuurlijk zal iedereen er nu op aandringen dat de N-VA zijn Belgische verantwoordelijkheid opneemt. Maar dat zou een Vlaams-nationale partij normaal gezien Siberisch koud moeten laten.